

**Пашенко Ю.В, канд. екон. наук, доцент**  
**Калінова Д.О., здобувач вищої освіти ступеня бакалавр**  
**Державний біотехнологічний університет, Україна**

### **Перспективи забезпечення продовольчої безпеки в Україні**

Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (ФАО) продовольча безпека вважається досягнутою при наявності у всіх людей постійного фізичного і економічного доступу до достатньої кількості безпечної і поживної їжі, що дозволяє задовольняти їхні харчові потреби і смакові переваги для ведення активного і здорового способу життя. Чотирма основами продовольчої безпеки є наступні: наявність, доступ, використання і стабільність [1]. Тобто, ФАО виділяє чотири фактори, які впливають на продовольчу безпеку:

- наявність їжі - наявність достатньої кількості продуктів харчування належної якості, що поставляються національними або імпортованими виробниками (у тому числі гуманітарна допомога);
- доступність харчування - доступ індивідів до ресурсів, необхідних і достатніх для одержання продуктів харчування для збалансованого раціону;
- раціональність використання продовольства - задоволення всіх фізіологічних потреб організму за допомогою збалансованого харчування;
- стабільність - відсутність ризиків втрати доступу до продуктів харчування в доступному для огляду майбутньому [2].

Отже, з урахуванням відзначених факторів, усі дії у сфері продовольчої безпеки повинні здійснюватися у всіх наступних чотирьох сферах одночасно.

Перспективними напрямками подолання негативних явищ у сфері забезпечення продовольчої безпеки є доведення до критеріальних значень та вище показників, що відображають рівень основних індикаторів продовольчої безпеки України.

Індикатори продовольчої безпеки – кількісна та якісна характеристика стану, динаміки і перспектив фізичної та економічної доступності харчових продуктів для всіх соціальних і демографічних груп населення, рівня та структури їх споживання, якості та безпеки продовольства, стійкості та ступеню незалежності внутрішнього продовольчого ринку, рівня розвитку аграрного сектора та пов'язаних з ним галузей економіки, а також ефективності використання аграрного природно-ресурсного потенціалу.

Критеріями продовольчої безпеки є граничне (порогове) значення індикатора, що є межею, поза якою продовольча ситуація у країні (регіоні) вважається небезпечною.

Кількісна оцінка і аналіз рівня продовольчої безпеки України дає можливість визначити позитивні тенденції динаміки індикаторів, а саме: збільшення у раціоні наших співвітчизників м'яса, молока, риби та плодово-ягідної продукції; задоволення потреб населення, як правило, за рахунок продукції вітчизняного виробництва. При цьому зростання обсягів виробництва

зернових і олійних культур дозволило сформувати значний експортний потенціал.

Основними негативними моментами продовольчої безпеки є: незбалансованість харчування; скорочення обсягів власного виробництва окремих продуктів; споживання багатьох продуктів знаходиться нижче раціональних норм, а якість харчування погіршується; економічна недоступність продовольства через загальний низький рівень доходів населення; висока диференціація рівня життя населення за соціальними групами; зростання імпорту майже по всіх продовольчих групах, що стримує розвиток вітчизняного виробництва.

Варто відзначити велику роль держави у зміцненні продовольчої безпеки, що реалізується через механізм державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Даний процес є дієвим та має певні недоліки, а саме державна підтримка сільського господарства в Україні спрямована на весь АПК без урахування специфіки малого підприємництва та окремих напрямів діяльності, що найбільше потребують такої підтримки [3].

З метою визначення тісноти зв'язку між факторами, що теоретично формують рівень продовольчої безпеки ми скористалися методом кореляційного аналізу. Який характеризує дослідження взаємозалежності ознак у генеральній сукупності, які є випадковими величинами з нормальним характером розподілу.

Для вимірювання тісноти зв'язку між досліджуваними ознаками без урахування їх взаємодії з іншими факторами нами було розраховано коефіцієнти парної кореляції. Їх значення, при парній залежності, мають коливатися в межах від 0 до 1 при прямому та від -1 до 0 при зворотному зв'язку, ступінь якого характеризує розмір коефіцієнта кореляції, а саме якщо він  $< 0,3$  зв'язку не існує; коливається в межах від 0,3 до 0,5 – слабкий та якщо  $> 0,7$  – зв'язок тісний. Результати наших розрахунків свідчать про існування зв'язку між досліджуваними факторами (табл.).

Таблиця

**Тіснота зв'язку між факторами формування продовольчої безпеки**

Показники	Індекс реальної заробітної плати	Калорійність раціону	Частка витрат населення на продукти харчування	Сукупний індекс споживання продуктів харчування	Індекс самозабезпечення
Індекс реальної заробітної плати	1,0000				
Калорійність раціону	0,2900	1,0000			
Частка витрат населення на продукти харчування та безалкогольні напої	0,0065	0,0816	1,0000		
Сукупний індекс споживання продуктів харчування	0,3140	0,5811	0,7567	1,0000	
Індекс самозабезпечення	0,3572	0,2846	0,7275	0,7205	1,0000

Отже, тісним характеризується зв'язок між часткою витрат населення на продукти харчування і сукупним індексом споживання продуктів харчування та індексом самозабезпеченості. Індекс реальної заробітної плати слабо впливає на усі фактори крім частки витрат населення на продукти харчування та безалкогольні напої, адже це товари першої необхідності і потреба в них буде задовольнятися навіть при мінімальних рівнях доходів споживача, а зміни калорійності та сукупного індексу споживання пов'язані із удосконаленням якісних показників продуктів харчування, що споживаються.

Отже, зважаючи на існуючі загрози продовольчій безпеці країни, необхідними заходами є: підвищення життєвого рівня населення та забезпечення платоспроможного попиту на продукти харчування шляхом зростання рівня номінальної та реальної заробітної плати, соціальних виплат; створення механізму продовольчого забезпечення вразливих верств населення; відновлення державного регулювання цін на продукти харчування; державна підтримка вітчизняного агропромислового виробництва, ширше запровадження політики імпортозаміщення, сприяння диверсифікації виробництва сільськогосподарської сировини та продуктів харчування; ефективне використання наявного ресурсного потенціалу аграрної сфери та формування стійкої сировинної бази постачання; формування сприятливого інвестиційного клімату в сільськогосподарському виробництві шляхом запровадження податкових пільг учасникам інвестиційного процесу; формування механізму економічного стимулювання впровадження новітніх технологій та науково-технічних розробок у галузях агротехніки, біотехнологій і агроекології; наближення вітчизняних стандартів якості продовольства до світових норм та ін.

Успішне втілення запропонованих заходів дасть змогу наростити обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, забезпечити фізичну та економічну доступність продуктів харчування й гарантувати продовольчу безпеку країни.

Список використаних джерел:

1. Звіт про глобальну продовольчу політику 2013. Washington: International Food Policy Research Institute. 2014. 53 с. (дата звернення: 24.10.2022).
2. Забарна Ю.В. Вплив основних факторів світової продовольчої проблеми на стан і перспективи продовольчої безпеки України. Економіка та держава. 2015. № 5. С. 145-148. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde\\_2015\\_5\\_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_5_33). (дата звернення: 24.10.2022);
3. Sheludko, R. M., Pashchenko, Y. V., Filimonov, Y. L., Bukhalo, O. V. State support for agricultural sector and its impact to form results indices of the activities at branch enterprises. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2019. № 2(29), С. 487–495. (дата звернення: 18.10.2022).